

Επικουρική Ασφάλιση: το τέλος ή μια νέα αρχή;

Νικόλαος Τεσσαρομάτης

Αν. Καθηγητής Χρηματοοικονομικής,

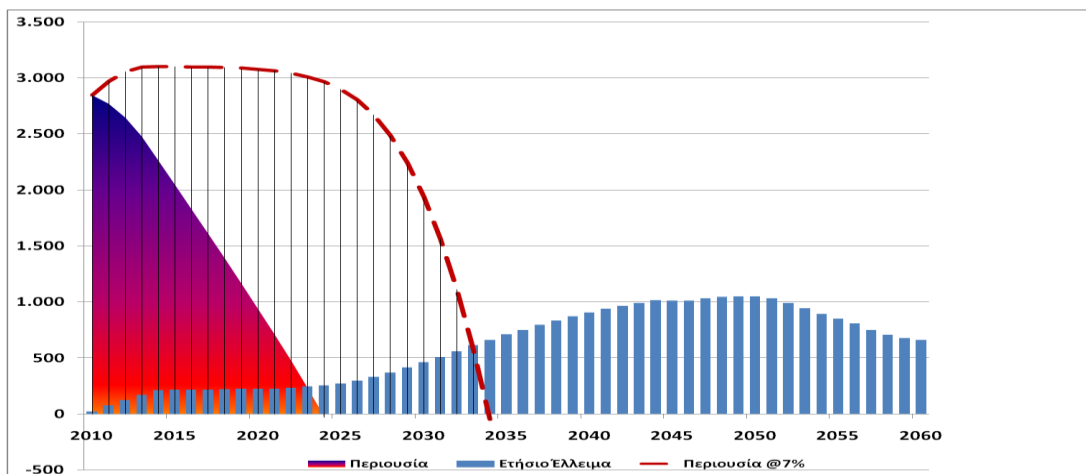
ALBA Graduate Business School at the American College of Greece

Εισαγωγή

Το σύστημα επικουρικής ασφάλισης διέρχεται βαθύτατη κρίση. Από τα τριάντα εννέα ταμεία επικουρικής ασφάλισης μόνο τα οκτώ έχουν αναλογιστικά πλεονάσματα και κατά συνέπεια θεωρούνται μακροχρόνια οικονομικά βιώσιμα. Η ύπαρξη αναλογιστικού ελλείμματος δείχνει ότι η παρούσα αξία των μελλοντικών διαφορών μεταξύ εισροών (εισφορές και έσοδα από την διαχείριση της περιουσίας) και εκροών (δαπάνες για συντάξεις) είναι αρνητική. Το αναλογιστικό έλλειμμα ποσοτικοποιεί σε σημερινές τιμές τί πρέπει να προστεθεί στην περιουσία ενός ταμείου έτσι ώστε με τα σημερινά δεδομένα συνταξιοδοτικών παροχών (ύψος σύνταξης, ηλικία συνταξιοδότησης) να είναι σε θέση το ταμείο να ανταποκριθεί πλήρως στις υποχρεώσεις του. Η ύπαρξη σημαντικών ελλειμμάτων, ιδιαίτερα στα μεγάλα ταμεία, δημιουργεί την ανάγκη για δραστικές παρεμβάσεις στο σύστημα επικουρικής ασφάλισης. Θα αναλύσω στην συνέχεια του άρθρου, ότι η σημερινή κατάσταση των επικουρικών ταμείων δεν σηματοδοτεί το τέλος της επικουρικής ασφάλισης αλλά υπό προϋποθέσεις μια νέα αρχή.

Το πρόβλημα των Επικουρικών Ταμείων με Παράδειγμα

Το ΤΕΑΔΥ είναι από τα μεγαλύτερα επικουρικά ταμεία ασφάλισης με 370.000 ασφαλισμένους και 155.000 συνταξιούχους. Το 2010 για κάθε συνταξιούχο υπήρχαν 2,4 ενεργοί ασφαλισμένοι, ενώ προβλέπεται, ότι το 2060 το ποσοστό θα επιδεινωθεί σημαντικά (1,6). Το παρακάτω γράφημα παρουσιάζει προβλέψεις των ετήσιων ελλειμμάτων του ταμείου κατά την περίοδο 2010-2060. Το μικρό έλλειμμα που έχει το ταμείο σήμερα αυξάνεται σταθερά και μεγιστοποιείται το 2049 στα € 1 δις.

Χωρίς παραμετρικές αλλαγές η κάλυψη των ελλειμμάτων μπορεί να γίνει μόνο από την ρευστοποίηση της περιουσίας του ταμείου. Τον Οκτώβριο του 2011 το χαρτοφυλάκιο του ταμείου, που ήταν επενδυμένο στο μεγαλύτερο μέρος του σε διαθέσιμα και ομόλογα, είχε συνολική αξία € 2,9 δις περίπου. Όπως φαίνεται από το διάγραμμα για την κάλυψη των ελλειμμάτων, η περιουσία του ταμείου είναι αρκετή μέχρι το 2022. Την χρονιά αυτή το ταμείο δεν θα είναι σε θέση να καλύψει τις υποχρεώσεις του. Εάν το χαρτοφυλάκιο έχει απόδοση 7%, η ημέρα της κρίσης αναβάλλεται για ένδεκα ακόμα χρόνια και η περιουσία μηδενίζεται το 2033. Να σημειωθεί ότι το 2033 η σχέση εσόδων-εξόδων θα είναι ένα προς δυο. Αν δεν πραγματοποιηθούν απαραίτητες αλλαγές το ταμείο θα βρίσκεται σε οικονομική κρίση κάποια στιγμή μεταξύ του χρονικού διαστήματος 2022-2033.

Οι Ιδιαιτερότητες του Συστήματος Επικουρικής Ασφάλισης.

Ο θεσμός της επικουρικής ασφάλισης στην Ελλάδα έχει μακρόχρονη ιστορία και σήμερα τα επικουρικά ταμεία, ιδιαίτερα μετά την ίδρυση του ΙΚΑ-ΕΤΕΑΜ, καλύπτουν σχεδόν το σύνολο των εργαζομένων. Τις τελευταίες δυο δεκαετίες υπάρχει έντονος προβληματισμός για τον ρόλο και την θέση της επικουρικής ασφάλισης στο συνταξιοδοτικό σύστημα και την σχέση της με τις κύριες συντάξεις. Τα χαρακτηριστικά του συστήματος επικουρικής ασφάλισης στην Ελλάδα έχουν ως εξής:

- Η ασφάλιση στα επικουρικά ταμεία είναι υποχρεωτική. Υποχρεωτικότητα συνήθως συναντάται στα ταμεία του πρώτου (δημόσιου) πυλώνα συντάξεων. Όμως σε αρκετές χώρες (όπως στην Ολλανδία) η ασφάλιση σε επαγγελματικά ταμεία του δευτέρου πυλώνα είναι υποχρεωτική.
- Το ύψος των συνταξιοδοτικών παροχών εξαρτάται από τον τελευταίο μισθό ή τον μέσο όρο των τελευταίων μισθών (σύστημα καθορισμένων παροχών). Το σύστημα καθορισμένων παροχών προϋποθέτει εγγυητή των συντάξεων. Στα ταμεία καθορισμένων παροχών των ΗΠΑ ή της Μ. Βρετανίας για παράδειγμα, η εταιρία-ανάδοχος του ταμείου είναι συνήθως και ο εγγυητής των συντάξεων. Στα Ελληνικά επικουρικά ταμεία δεν είναι ξεκάθαρο ποιος εγγυάται τις συντάξεις στην περίπτωση που το ταμείο αδυνατεί να ανταποκριθεί στις

υποχρεώσεις του. Βέβαια στη μέχρι σήμερα πρακτική τα επικουρικά ταμεία που βρέθηκαν σε αδυναμία πληρωμών ενσωματώθηκαν στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

- Τα περισσότερα επικουρικά ταμεία είναι κλαδικά, όπως είναι και τα περισσότερα επαγγελματικά ταμεία της Ολλανδίας. Υπάρχουν όμως και ταμεία που ασφαλίζουν τους εργαζόμενους μιας επιχείρησης, συνήθως ΔΕΚΟ ή τράπεζας.
- Η περιουσία στην πλειοψηφία των ταμείων είναι κλάσμα των συνολικών υποχρεώσεων. Η επένδυση των αποθεματικών γίνεται μέσα στα αυστηρά πλαίσια που ορίζει ο νόμος και περιλαμβάνουν αυστηρούς ποσοτικούς περιορισμούς στις κατηγορίες επενδύσεων που μπορεί να επενδυθεί η περιουσία των ταμείων καθώς και περιορισμούς σε τοποθετήσεις στο εξωτερικό.
- Οι εισφορές των ταμείων επικουρικής ασφάλισης γίνονται από εργοδότες και εργαζόμενους χωρίς την συμμετοχή του κράτους.

Το κύριο ερώτημα που έχει τεθεί στο παρελθόν και έχει αποτελέσει αντικείμενο δημόσιας συζήτησης¹ και προβληματισμού είναι κατά πόσο η επικουρική ασφάλιση ανήκει στον δημόσιο (πρώτο πυλώνα) ή στον ιδιωτικό (δεύτερο πυλώνα) συντάξεων. Υποστηρικτές της άποψης ότι τα επικουρικά ταμεία είναι κομμάτι του δημόσιου πυλώνα επιχειρηματολογούν με βάση την υποχρεωτικότητα της επικουρικής ασφάλισης, την κλαδική τους οργάνωση και το γεγονός ότι πάρα το ότι δεν αναφέρεται ρητά στο σύνταγμα μέχρι σήμερα επικουρικά ταμεία που βρέθηκαν σε αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεων τους διεσώθησαν μέσω της συγχώνευσης τους με το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η υποχρεωτικότητα δεν είναι κατά ανάγκη μόνο χαρακτηριστικό των ταμείων του πρώτου πυλώνα αλλά και των επαγγελματικά ταμείων της Ολλανδίας ή των ατομικών συνταξιοδοτικών λογαριασμών όπως υπάρχουν σε πολλές χώρες στον κόσμο². Επίσης η κλαδική οργάνωση δεν είναι μόνο χαρακτηριστικό του δημόσιου πυλώνα συντάξεων. Όμως η μέχρι σήμερα πρακτική συγχώνευσης ταμείων που δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν εγγύηση των συντάξεων από το κράτος. Η επιβολή αυστηρών επενδυτικών κανόνων με νόμο παραβιάζει την έννοια της αυτοδιαχείρισης και της αυτονομίας. Εν κατακλείδι, ο θεσμός των επικουρικών συντάξεων αποτελεί μια ακόμη Ελληνική ιδιαιτερότητα όπου τα ταμεία δεν είναι ακριβώς αυτοδιαχειριζόμενα, ούτε αυτόνομα, ούτε έχουν την ελευθερία διαχείρισης της περιουσίας τους που έχουν αλλά επικουρικά ταμεία στον κόσμο.

Οι υπάρχουσες αναλογιστικές μελέτες δείχνουν, ότι για την πλειοψηφία των ταμείων η περιουσία τους δεν επαρκεί για την κάλυψη των μελλοντικών τους υποχρεώσεων. Η συζήτηση που άνοιξε το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Προστασίας, υπό την πίεση της τρόικας,

¹ Για παράδειγμα η ημερίδα που οργάνωσε το Ινστιτούτο Εργασίας ΟΤΟΕ με θέμα “Η αυτονομία και η αυτοδιαχείριση των επικουρικών ταμείων: Συνεισφορά στο μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης”, 1998 και η πρόσφατη ημερίδα που οργάνωσε το ΕΠΚΟΔΙ (21.12.2011) με θέμα «Η επικουρική κοινωνική ασφάλιση. Το χρονικό ενός προαναγγεθέντος θανάτου».

² “Individual Accounts in Other Countries “, B. Kritzer, Social Security Bulletin, 2005). Στο σύστημα τριών πυλώνων που συνιστά η παγκόσμια τράπεζα, ο δεύτερος πυλώνας αποτελείται από υποχρεωτικούς ατομικούς συνταξιοδοτικούς λογαριασμούς (Averting the Old Age Crisis, World Bank, 1994).

σχετικά με το μέλλον της επικουρικής ασφάλισης δίνει την ευκαιρία για την οριστική επίλυση του ζητήματος της επικουρικής ασφάλισης στην Ελλάδα και την επιστροφή τους στην αρχική τους αποστολή: της υποχρεωτικής συμπληρωματικής ασφάλισης με διακριτό ρόλο στο σύστημα κοινωνικής προστασίας.

Τάσεις στην Επαγγελματική Ασφάλιση Διεθνώς

Τα ταμεία καθορισμένων παροχών που εγγυώνται στον ασφαλιζόμενο σύνταξη με βάση τον τελικό μισθό του και τα χρόνια εργασίας ήταν μέχρι και την δεκαετία του '90 η επικρατούσα μορφή ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης. Στα ταμεία καθορισμένων παροχών ο ανάδοχος, είτε εταιρεία, είτε το κράτος αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου τους επενδυτικούς κινδύνους και τον κίνδυνο μακροζωίας που ενέχει η παροχή εγγυημένης σύνταξης.

Η μεγάλη πτώση των τιμών των μετοχών, που παραδοσιακά επενδύουν μεγάλο μέρος των αποθεματικών τους τα ταμεία καθορισμένων παροχών, τις περιόδους 2000-2002 και 2008, η μη αναμενόμενη αύξηση των υποχρεώσεων των ταμείων εξαιτίας της αύξησης του προσδόκιμου ζωής και η υιοθέτηση νέων λογιστικών κανόνων (FRS 17/IAS19/FAS87) έκαναν τους κινδύνους που προέρχονται από τα συνταξιοδοτικά ταμεία και στους οποίους εκτίθεται ο ανάδοχος περισσότερο διαφανείς. Σαν αποτέλεσμα, τις τελευταίες δυο δεκαετίες πολλά ταμεία καθορισμένων παροχών αντικαταστάθηκαν από τα ταμεία καθορισμένων εισφορών. Στα ταμεία καθορισμένων εισφορών τους επενδυτικούς κινδύνους και κινδύνους μακροζωίας αναλαμβάνουν εξ ολοκλήρου οι ασφαλισμένοι. Οι εισφορές ασφαλισμένου και εργοδότη επενδύονται σε ατομικούς λογαριασμούς και η σύνταξη είναι η αξία των επενδυμένων κεφαλαίων κατά την συνταξιοδότηση. Πλέον σχεδόν 60 εκατομμύρια Ευρωπαίοι είναι ασφαλισμένοι σε συστήματα καθορισμένων εισφορών.

Γίνεται κατανοητό, ότι η ειδοποιός διαφορά μεταξύ των διαφόρων τύπων επαγγελματικών ταμείων είναι ο τρόπος κατανομής των κινδύνων που πηγάζουν από την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, του κινδύνου του πληθωρισμού αλλά και του επενδυτικού κινδύνου. Ο συνδυασμός των ανωτέρω κινδύνων δημιουργούν αβεβαιότητα για την αξία της σύνταξης που θα λάβει ο ασφαλιζόμενος στο μέλλον.

Από την εμπειρία μελέτης των ταμείων καθορισμένων εισφορών παρατηρήθηκε, ότι σε χώρες πρωτοπόρες στην λειτουργία τέτοιων ταμείων, όπως στις ΗΠΑ και στη Μεγάλη Βρετανία, ο ασφαλιζόμενος στερείται γνώσεων για τη λήψη επενδυτικών αποφάσεων και γενικότερα διαχείρισης των κινδύνων που συνεπάγεται η παροχή σύνταξης. Ακόμη και πριν την κρίση υπήρχε έντονος προβληματισμός για το εάν οι ασφαλισμένοι έχουν τη απαιτούμενη χρηματοοικονομική παιδεία για να αναλάβουν την διαχείριση αυτών των κινδύνων. Η εμπειρία από τις ΗΠΑ (401k plans) είναι ότι οι περισσότεροι ασφαλισμένοι δεν κατανοούν τον τρόπο λειτουργίας των χρηματοοικονομικών αγορών και την ανάγκη για επαναπροσδιορισμό της κατανομής των χαρτοφυλακίων τους σύμφωνα με τον κύκλο ζωής. Πολλά ταμεία μελετούν ή έχουν ήδη δημιουργήσει αξιόπιστες υπηρεσίες παροχής συνταξιοδοτικών συμβουλών.

Τομή στο σύστημα καθορισμένων εισφορών αποτελεί η δημιουργία ταμείων που έχουν σχεδιαστεί, έτσι ώστε το χαρτοφυλάκιο του ασφαλισμένου να γίνεται αυτόματα συντηρητικότερο καθώς ο εργαζόμενος πλησιάζει την συνταξιοδότηση. Στην πράξη αυτό σημαίνει μείωση των θέσεων σε περιουσιακά στοιχεία υψηλού επενδυτικού κινδύνου, όπως οι μετοχές και αύξηση επενδύσεων σε ομόλογα. Τα συστήματα κύκλου ζωής (lifecycle or lifestyle

funds) απλοποιούν σημαντικά την επενδυτική διαδικασία παρέχοντας συγχρόνως προστασία από επενδυτικούς κινδύνους.

Η παροχή εγγυήσεων αποτελεί μια άλλη καινοτομία στο σύστημα καθορισμένων εισφορών. Στην Γερμανία για παράδειγμα τα ταμεία εγγυώνται ότι στον ασφαλιζόμενο τουλάχιστον θα αποδοθεί το ποσό των εισφορών που έχει πληρώσει, ενώ σε χώρες όπως το Βέλγιο και η Ελβετία προβλέπεται ελάχιστο ετήσιο ποσοστό απόδοσης.

- *Συστήματα συλλογικού επιμερισμού των κινδύνων μέσω υβριδικών συστημάτων,*

Μία ακόμη εξέλιξη στο δεύτερο πυλώνα του ασφαλιστικού συστήματος ήταν ο συγκερασμός των πλεονεκτημάτων των ταμείων καθορισμένων παροχών και καθορισμένων εισφορών με την δημιουργία υβριδικών ταμείων που συνυπήρχαν χαρακτηριστικά και των δύο συστημάτων. Η Ολλανδία πρωτοπορεί στον σχεδιασμό και την οργάνωση υβριδικών συστημάτων καθώς και στη δημιουργία συλλογικών μορφών οργάνωσης ταμείων που βασίζονται στη συλλογικότητα, την αλληλεγγύη και την υποχρεωτικότητα. Τα συλλογικά συστήματα διακρίνονται για τη διασπορά των επενδυτικών κινδύνων μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και μεταξύ των γενεών αλλά και για την αποτελεσματικότερη και φθηνότερη διαχείριση της περιουσίας του ταμείου λόγω των οικονομικών κλίμακας που επιτυγχάνουν.

Η χρηματιστηριακή κρίση στις αρχές της δεκαετίας οδήγησε πολλά ταμεία στην Ολλανδία σε μορφές ταμείων που μοιράζουν τον κίνδυνο μεταξύ του εργοδότη και των δικαιούχων του συστήματος: τα ταμεία του μέσου όρου σταδιοδρομίας (career average schemes) και τα συλλογικά ταμεία καθορισμένων εισφορών (collective DC schemes).

Στα ταμεία μέσου όρου σταδιοδρομίας η σύνταξη είναι συνάρτηση όλων των χρόνων εργασίας και όχι μόνο του τελευταίου, ενώ στα συλλογικά ταμεία καθορισμένων εισφορών οι εισφορές των εργοδοτών είναι σταθερές και κατά συνέπεια δεν υπάρχει η ονομαστική εγγύηση των συντάξεων. Στα ταμεία μέσου όρου σταδιοδρομίας εάν από την αναλογιστική μελέτη προκύψει ότι το κλάσμα περιουσίας προς υποχρεώσεις του ταμείου είναι λιγότερο από 130%, το ταμείο υποχρεούται να υποβάλει στην Ολλανδική εποπτική αρχή των ταμείων σχέδιο αποκατάστασης της αναλογιστικής ισορροπίας. Για την αποκατάσταση της ισορροπίας το ταμείο μπορεί, είτε να αυξήσει τις εισφορές εργοδοτών και εργαζομένων ή να μην αναπροσαρμόσει τιμαριθμικά τις συντάξεις.

Επικουρικά Ταμεία: Επιστροφή στις Ρίζες

Υπάρχουν δυο επιλογές για την αντιμετώπιση της σημερινής κρίσης στο σύστημα επικουρικής ασφάλισης:

1. Η κλασική συνταγή αύξησης των εισφορών, θεσμοθέτησης νέων πόρων ή η κάλυψη των ελλειμμάτων από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Η αύξηση εισφορών δεν είναι εφικτή σε μια χώρα που οι εισφορές των εργοδοτών και εργαζομένων είναι από τις υψηλότερες στις χώρες της ΟΟΣΑ. Η επιβάρυνση του κόστους παραγωγής με μεγάλες ασφαλιστικές εισφορές επιδεινώνει σημαντικά την ανταγωνιστικότητα μιας ήδη ελλειμματικής οικονομίας. Η σκοπιμότητα θεσμοθέτησης

νέων κοινωνικών πόρων- προβληματική σε καλύτερες οικονομικά εποχές- φαντάζει μάλλον ουτοπία στην Ελλάδα των μεγάλων ελλειμμάτων και της μεγάλης οικονομικής κρίσης. Για το ίδιο λόγο θα πρέπει να απορριφτεί και η σκέψη για κάλυψη των ελλειμμάτων από τον κρατικό προϋπολογισμό.

2. (α) Αποκατάσταση της αναλογιστικής ισορροπίας του συστήματος και με τις αναγκαίες μειώσεις συντάξεων ώστε το ύψος των συντάξεων να είναι συνεπές με μηδέν αναλογιστικό έλλειμμα. Η μείωση συντάξεων θα πρέπει να λάβει υπόψη τα οικονομικά των ταμείων και να μην οδηγήσει κατ' ανάγκη σε ενιαίες οριζόντιες περικοπές.

(β) Εθελοντική διοικητική και ασφαλιστική συγχώνευση των επικουρικών ταμείων και δημιουργία ενός ταμείου, με την μορφή επαγγελματικού ταμείου του ν. 3029/2002. Η ενοποίηση των υπαρχόντων ταμείων σε ένα, θα έχει σαν αποτέλεσμα σημαντικότερες οικονομίες κλίμακας με θετικές επιπτώσεις στο κόστος λειτουργίας και την διαχείριση της περιουσίας. Ταμεία που θα επιλέξουν να παραμείνουν ανεξάρτητα μετατρέπονται σε επαγγελματικά ταμεία του 3029/2002.

Για την μορφή οργάνωσης των επαγγελματικών ταμείων υπάρχουν οι εξής δυο επιλογές:

- i. Ατομικοί λογαριασμοί

Οι ατομικοί λογαριασμοί αποτελούν την βάση για την υποχρεωτική ασφάλιση εργαζομένων τουλάχιστον τριάντα ενός χωρών. Η εισφορά ασφαλισμένων ή/και εργοδοτών πιστώνεται στον ατομικό λογαριασμό του ασφαλισμένου. Ο διαχειριστής του ατομικού χαρτοφυλακίου συνήθως επιλέγεται από τον ασφαλισμένο. Το πλεονέκτημα είναι ότι ο ασφαλισμένος επιλέγει την επενδυτική στρατηγική του χαρτοφυλακίου και τους επενδυτικούς κινδύνους που αναλαμβάνει, ενώ το μειονέκτημα είναι ότι απαιτεί επαρκή γνώση διαχείρισης χαρτοφυλακίου που διαθέτουν λίγοι ασφαλισμένοι. Η μετατόπιση της επιλογής και της ευθύνης στον άτομο σημαίνει ότι ταμείο πρέπει να παρέχει στους ασφαλισμένους την απαραίτητη πληροφόρηση και συμβουλές για τεκμηριωμένες επιλογές.

Υπάρχουν όμως πολλές περιπτώσεις ταμείων με κοινή επενδυτική πολιτική για όλους τους ασφαλισμένους. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει το ενδεχόμενο να μην ταιριάζει η κοινή επενδυτική στρατηγική του ταμείου με το προφίλ του επενδυτή (ηλικία, ανοχή στον επενδυτικό κίνδυνο και μελλοντικές υποχρεώσεις).

Και στις δύο περιπτώσεις ο ασφαλισμένος αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου τους επενδυτικούς και βιομετρικούς κινδύνους.

ii. Συλλογικοί συνταξιοδοτικοί λογαριασμοί

Στα συλλογικά επαγγελματικά ταμεία, και στις νέες μορφές που προσφάτως αναπτύχθηκαν επιτρέπεται ο συλλογικός επιμερισμός και η διαχείριση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι ασφαλισμένοι. Επιπλέον, εφόσον οι ασφαλισμένοι το επιθυμούν, παρέχεται η δυνατότητα αλληλεγγύης μεταξύ των ασφαλισμένων και των γενεών. Η συλλογική μορφή οργάνωσης αποτελεί την βάση των υπαρχόντων επικουρικών ταμείων στην Ελλάδα.

Η κακοδιαχείριση των επικουρικών ταμείων, είτε αφορά αποφάσεις σχετικά με το ύψος των παρεχόμενων συντάξεων, τους δικαιούχους σύνταξης ή την διαχείριση της περιουσίας τους, είναι η βασική αιτία της σημερινής κρίσης του συστήματος επικουρικής ασφάλισης. Η διακυβέρνηση των ταμείων, κύριας και επικουρικής ασφάλισης, αποτελεί μέχρι σήμερα μια από τις μεγαλύτερες αδυναμίες του Ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και τον βασικό λόγο για τον κλονισμό της αξιοπιστίας του κράτους σαν εγγυητή του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Η μεταρρύθμιση των επικουρικών ταμείων απαιτεί χρηστή διακυβέρνηση που εξασφαλίζει ισορροπία μεταξύ των λειτουργικών και εποπτικών αρμοδιοτήτων και ευθυνών και την θέσπιση μηχανισμών αξιοκρατικής επιλογής στελεχών καθώς και διαφανή και πλήρη πληροφόρηση στους ασφαλισμένους, την εποπτική αρχή και το κράτος.

Πάρα την θεσμοθέτηση τους από το 2002 ο θεσμός της επαγγελματικής ασφάλισης παραμένει υποανάπτυκτος και αδιάφορος για την πλειοψηφία των Ελλήνων εργαζομένων σε μια εποχή που οι δημόσιες συντάξεις αποδείχτηκαν πολύ λιγότερο σίγουρες από ότι αναμενόταν στο παρελθόν. Η πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση ανάδειξε την αξία ενός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που βασίζεται σε πολλούς πυλώνες, που διασπείρει την διαχείριση μακροοικονομικών και χρηματοοικονομικών κινδύνων και που είναι ευπροσάρμοστο και ανθεκτικό ακόμη και σε σοβαρές χρηματοοικονομικές αναταραχές.

Η κρίση που βιώνει το ελληνικό σύστημα επικουρικής ασφάλισης μπορεί και πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως εφαλτήριο για την δημιουργία ενός υγιούς μη κρατικού δεύτερου πυλώνα συντάξεων με διακριτό ρόλο στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης που μπορεί να εξασφαλίσει επαρκείς συντάξεις και αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο μετά την συνταξιοδότηση σε όλους τους ασφαλισμένους.